

Katowice, dnia 15 września 2022 r.

Stanowisko

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie wybranych zagadnień etycznych radcy prawnego – współnika kapitałowej spółki handlowej oraz prezesa zarządu.

1. Przedmiot sprawy

W dniu 18 sierpnia 2022r. do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych (zwana „Komisją”) skierowana została prośba radcy prawnego pana M N (zwany „Wnioskodawcą”), wykonującego zawód w ramach spółki komandytowo-akcyjnej jako jej komplementariusz, który wskazał, że:

- planuje założyć spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, w której będzie współnikiem posiadającym 50 % udziałów oraz jednym z członków zarządu prowadzącym jej sprawy i reprezentującym ją na zewnątrz względnie prokurentem. Spółka z o.o. nie będzie prowadziła działalności prawniczej. Będzie zajmowała się przede wszystkim badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi w dziedzinie nauk medycznych i biotechnologii, oraz w przyszłości także działalnością medyczną.

Wnioskodawca wskazał, że spółka komandytowo-akcyjna, w ramach której wykonuje i nadal będzie wykonywał zawód radcy prawnego, nie będzie świadczyła usług prawnych na rzecz w/w spółki z o.o.

W związku z powyższym Wnioskodawca powziął wątpliwość:

- czy posiadanie udziałów w spółce z o.o. i dodatkowo pełnienie w tej spółce z o.o. funkcji członka zarządu względnie prokurenta, oraz jednocześnie wykonywanie zawodu radcy prawnego w ramach spółki komandytowo-akcyjnej, która nie będzie świadczyła usług prawnych na rzecz w/w spółki z o.o., będzie skutkować naruszeniem przepisów powszechnie obowiązującego prawa bądź też norm deontologii zawodowej obowiązującej radców prawnych; ewentualnie

- czy odmienny skutek wystąpiłby w sytuacji, w której ww. spółka komandytowo-akcyjna świadczyłaby usługi prawne na rzecz spółki z o.o. jednakże bez udziału Wnioskodawcy w świadczeniu usług prawnych.

2. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska

Dla sformułowania odpowiedzi Komisji uwzględniła, przepisy ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2022r. poz. 1166, zwanej „ustawą” lub „u.r.p.”) - art. 8, art. 64 u.r.p., postanowień Kodeksu Etyki Radcy Prawnego - Uchwały Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, zwanego „Kodeksem Etyki” lub „KERP” – art. 7 ust. 2, art. 10, art. 11, art. 25 – 30 KERP, Komentarz do ustawy o radcach prawnych pod red. T. Schefflera, wyd. 2, Warszawa 2022, Legalis.

3. Analiza zagadnienia

3.1. Komisja wskazuje, nie należy do kompetencji Komisji wypowiadać się na temat zgodności planów Wnioskodawcy z przepisami powszechnie obowiązującego prawa. Bez wątplenia do kompetencji radcy prawnego należy samodzielna analiza w tym zakresie, podobnie jak rozstrzyganie wątpliwości prawnych w konkretnych sprawach. Wobec sformułowanego pytania, Komisja zwraca uwagę na następujące kwestie:

3.2. Po pierwsze, formy wykonywania zawodu radcy prawnego unormowane są w przepisie art. 8 u.r.p. Na tej podstawie, potwierdzić należy słuszność stanowiska Wnioskodawcy, że spółka z o.o. nie będzie świadczyła pomocy prawnej, czyli spółka z o.o. nie będzie służyła do wykonywania zawodu radcy prawnego.

3.3. Po drugie, z postanowień KERP nie wynika zakaz podejmowania przez radcę prawnego innej, niż tylko zawodowa (związana z wykonywaniem zawodu radcy prawnego) działalności, czy też aktywności społecznej czy gospodarczej. Zasadniczo nie stoi w sprzeczności z wykonywaniem zawodu radcy prawnego, zaangażowanie kapitałowe w spółkach kapitałowych prawa handlowego.

3.4 Po trzecie, zasady deontologii zawodowej nakazują radcy prawnemu dbać o godność zawodu i to nie tylko przy wykonywaniu czynności zawodowych, ale również w działalności publicznej i w życiu prywatnym (art. 11 ust. 1 KERP), przy czym za uchybienie godności zawodu radcy prawnego uznaje się w szczególności takie postępowanie radcy prawnego, które mogłoby zdyskredytować go w opinii publicznej lub podważyć zaufanie do zawodu radcy prawnego (art. 11 ust. 2 KERP).

3.5. Nie wydaje się aby objęcie przez Wnioskodawcę udziałów w spółce kapitałowej działającej w branży medycznej z definicji miało być ocenione jako uchybiające godności zawodu. Podobnie, nie wydaje się aby wykonywanie przez radcę prawnego mandatu członka zarządu w spółce z o.o. pozostawało w sprzeczności z przywołanym wyżej obowiązkiem dbałości o godność zawodu radcy prawnego. Wątpliwość, czy planowane konkretne działania mogłoby zostać uznane za uchybiające godności zawodu, radca prawny musi rozstrzygnąć w odniesieniu do konkretnego przypadku.

3.6. Co do piastowania funkcji w zarządzie spółki kapitałowej, należy pamiętać, że nie jest to forma wykonywania zawodu, oraz koniecznym jest aby w wykonywaniu obowiązków oraz korzystaniu z uprawnień jakie daje to stanowisko, nie naruszać przepisów kodeksu spółek handlowych i innych, dotyczących piastunów organów w osobach prawnych. To, czy takie ewentualne naruszenie będzie mogło być kwalifikowane jako naruszenie zasad etycznych radcy prawnego i czy podlegać może odpowiedzialności dyscyplinarnej, należy oceniać w konkretnym stanie faktycznym; czynienie jakichkolwiek uogólnień nie jest możliwe.

3.7. Należy przywołać przepis art. 64 u.r.p., który stanowi, że radcowie prawni podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu bądź za naruszenie swych obowiązków zawodowych. W tym zakresie, Komisja zwraca uwagę, iż kompetencje samorządu

zawodowego radców prawnych i jego organów dotyczą sprawowania pieczy nad należytych wykonywaniem tego zawodu w granicach interesu publicznego i dla ochrony interesu publicznego (art. 17 Konstytucji). Stąd w ocenie Komisji, poddana sferze kontroli ze strony samorządu będzie taka sprzeczność postępowania radcy prawnego z prawem, która pozostaje w związku z działaniem w charakterze radcy prawnego. Za poglądami doktryny wskazać jednak trzeba, że „związek ten nie musi być ścisły, tzn. nie musi występować bezpośrednio jako konsekwencja podejmowanych czynności zawodowych. Wystarczy, aby można było postępowanie radcy prawnego skojarzyć z jego statusem zawodowym i tym samym społecznym” [tak T. Scheffler (red.), Ustawa o radcach prawnych. Komentarz. Wyd. 2, Warszawa 2022, kom. do art. 64 u.r.p, nb. 23].

3.8. Po czwarte, równie istotne jest zwrócenie uwagi na postanowienia KERP, które dotyczą konfliktu interesów oraz zajęć niedopuszczalnych, czyli obowiązków wskazanych w art. 10 KERP jak i art. 25 – 30 KERP. Kompleks regulacji służy zachowaniu przez radcę prawnego niezależności, zachowaniu tajemnicy zawodowej oraz lojalności wobec klienta; czyli dopełnieniu obowiązków ustawowych wynikających z przepisów art. 2, art. 3. ust. 3 u.r.p.

3.9. Komisja wskazuje, że zgodnie z art. 25 ust. 1 KERP radca prawny nie może zajmować się sprawami ani w jakikolwiek sposób uczestniczyć w czynnościach, które ograniczałyby jego niezależność, uwłaczały godności zawodu, podważały do niego zaufanie albo groziły naruszeniem tajemnicy zawodowej. W ocenie Komisji łączenie funkcji członka zarządu czy statusu wspólnika ze świadczeniem pomocy prawnej, może stwarzać zagrożenie naruszenia obowiązków wskazanych w art. 25 ust. 1 KERP; nie można stwierdzić, że zagrożenie takie nie występuje. Przy czym ponieważ Wnioskodawca wskazuje, że planuje dopiero odjąć wskazane działania, należy zwrócić uwagę na zmiany w postanowieniach KERP, uchwalone przez KZRP w dniu 8 lipca 2022r. (Uchwała nr 1/2022 Nadzwyczajnego Zjazdu Radców Prawnych w sprawie zmiany KERP), które wejdą w życie od dnia 1 stycznia 2023r. a które dotyczą m.in. poruszanych tu kwestii. I tak zmianie ulegnie brzmienie art. 25 ust. 1 KERP, który zakazuje radcy prawnemu prowadzenia jakiegokolwiek działalności lub w jakikolwiek sposób uczestniczyć w czynnościach, które ograniczałyby jego niezależność, uchybiały godności zawodu, stwarzały zagrożenie dla tajemnicy zawodowej lub powodowały wystąpienie konfliktu interesów. Postanowienia art. 25 ust. 3 KERP obowiązujące od 1 stycznia 2023r. kierują już wobec radcy prawnego wymóg, aby prowadzona przez niego działalność, w szczególności zawodowa lub gospodarcza, która nie jest świadczeniem pomocy prawnej ani nie pozostaje z nią w bezpośrednim związku, była wykonywana jedynie z zachowaniem wymogów z art. 25 ust. 1 KERP i była wyraźnie oddzielona od wykonywania zawodu radcy prawnego.

4. Podsumowanie

W odpowiedzi na przedstawione pytania, w zakresie dotyczących zasad etyki radcy prawnego, Komisja stwierdza, że:

4.1. Wnioskodawca powinien ocenić, czy posiadanie udziałów w spółce z o.o. i dodatkowo pełnienie w tej spółce z o.o. funkcji członka zarządu względnie prokurenta, oraz jednocześnie wykonywanie zawodu radcy prawnego w ramach spółki komandytowo-akcyjnej, która nie będzie świadczyła usług prawnych na rzecz w/w spółki z o.o., może ograniczyć niezależność radcy prawnego, uchybiać godności zawodu, stwarzać zagrożenie dla tajemnicy zawodowej lub powodować wystąpienie konfliktu interesów. Wnioskodawca powinien uwzględnić, że działalność radcy prawnego niebędąca świadczeniem pomocy prawnej może być prowadzona tylko wówczas, gdy nie będzie ograniczała jego niezależności (dla oceny tej kwestii należy zastosować postanowienie art. 7 KERP), nie będzie uchybiała godności zawodu ani stwarzała zagrożenia dla tajemnicy zawodowej, ani nie będzie powodowała konfliktu interesów (art. 25 ust. 3 KERP obowiązujący od 1.01.2023r.),

4.2. Wnioskodawca powinien ocenić, czy w sytuacji, w której ww. spółka komandytowo-akcyjna świadczyłaby usługi prawne na rzecz spółki z o.o. jednakże bez udziału Wnioskodawcy w świadczeniu usług prawnych, zajdzie ryzyko naruszenia zasad etyki radcy prawnego. Dla oceny dopuszczalności, czy łączenie ról i działalności zawodowej z pozazawodową, pozostaje w zgodzie m.in. z przywołanym już powyżej postanowieniem art. 25 ust. 3 KERP, należy też uwzględnić, że wyłączenie się radcy prawnego od świadczenia pomocy prawnej na rzecz spółki z o.o., nie jest wystarczające, a to z uwagi na regułę „zarażania konfliktem”, wynikającą z przepisu art. 26a KERP (obowiązującego od 1.01.2023r.). Radca prawny obowiązany jest powstrzymać się od czynności zawodowych w sprawie ze względu na konflikt interesów lub znaczne ryzyko jego wystąpienia, jeśli wykonuje zawód w kancelarii wspólnie z innymi radcami prawnymi lub osobami, z którymi na podstawie przepisów prawa może wspólnie wykonywać zawód i ktokolwiek z nich znajduje się w sytuacji konfliktu interesów. Wyjątkowo zgodnie z art. 26a ust. 2 KERP (obowiązującym od 1.01.2023r.) radca prawny może jednak świadczyć pomoc prawną w przypadku, o którym mowa w ust. 1, wyłącznie za zgodą klienta lub osoby, na rzecz której uprzednio wykonywał czynności zawodowe oraz jeżeli przyjęte w kancelarii rozwiązania organizacyjne i techniczne zapewniają ochronę tajemnicy zawodowej, a posiadana przez radcę prawnego wiedza o sprawach innego klienta lub osób, na rzecz których uprzednio wykonywał czynności zawodowe, nie daje nieuzasadnionej przewagi. Możliwość taka wyłączona jest w sytuacjach, o których mowa w art. 28 ust. 2 KERP.

Opracowała

Członek Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych
r.pr. dr Katarzyna Palka-Bartoszek

Przewodniczący

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych
r.pr. Ryszard Wilmanowicz